

Juraj Červenák

Strážcovia Varadína

Dobrodružstvá kapitána Báthoryho

Č Juraj
ERVENÁK

**Strážcovia
Varadína**

**DOBRODRUŽSTVÁ
KAPITÁNA BÁTHORYHO**

slovarť

Text © Juraj Červenák 2010

Poézia © Michal Spáda 2010

Mapa a ilustrácie © Michal Ivan 2010

Slovak Edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2010

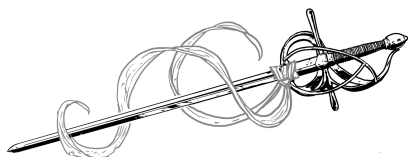
ISBN 978-80-8085-925-1

Vytvorenie elektronickej verzie Dibuk, s.r.o., 2010

Na týchto stránkach vydané je svedectvo o príhodách neuveriteľných, útrapách brozitánskych i skutkoch udatných, ktoré podstúpil a vykonal slávny rytier a oficer armády Jeho Veličenstva cisára Leopolda I., kapitán Kornélius Báthory.

Predkladáme ctenému čitateľovi dobrodružstvá v krajoch cudzích i tuzemských, súboje s nepriateľmi pozemskými i pekelnými, bojnú stretnutí tajomných, zrád mrzkých a ukrutností pohanských. Bokom však nezostanú ani vzplanutia ľúbostné či družnosť mužná, ktorá v nebezpečenstvách nejednému kresťanovi život zachráni.

Toto je zväzok prvý, v ktorom náš chrabrý hrdina čelí pomstychtivosti pohanskej. S Božou pomocou však smrti unikne a v odpoveď na podlosť poturčencov a pre spásu svojho jediného syna podnikne obdivuhodnú cestu do kniežatstva Sedmohradského. Čítaj a žasni, ctený čitateľ, čo všetko na tej púti zažil.

Hlava prvá,

v ktorej spadne hlava prvá. Pravda, náš príbeh sa odobráva vo vojnových časoch, takže preseknutých krkov bude podstatne viac, no žiadna smrť, kresťanská či pobanská, neovplyvní osud kapitána Báhoryho takým dramatickým spôsobom.

V stredu 2. júna 1660 krátko po úsvite vyšiel onbaši Hasan Karači zo svojho stanu na lúke pri Tichom potoku, hlasno zívól, ponatahoval si údy, popraskal kĺby a nevrlym povelom zbuntošil členov svojej jednotky. Chlapi chrápuci pod prostými prístreškami z čačiny a volských koží reagovali dvojako: Albánci a Bosniaci, napospol mohamedáni ako ich veliteľ, sa hneď zviechali – ešte pred východom slnka si bolo treba odbaviť *sabah*, rannú modlitbu. S družinou však jazdilo aj päť Grékov, traja Macedónci a jeden Srb, ktorí, hoci v tureckých službách, zostali kresťanmi. Ich sa Hasanov rozkaz netýkal, nuž len zamlaskali, voľačo zahundrali, obrátili sa na druhý bok a prítiahli si konským potom nasiaknuté prikrývky až k ušiam.

Srb zo spánku hlasno zabzdil.

JURAJ ČERVENÁK

Modlitbe predchádzala dôkladná očista. Mladý onbaši sa najprv vyprázdnil v kríkoch za táborom, potom sa odobral k bystrine, ktorá veselým zurčaním protirečila svojmu menu. Jemným pieskom z dna potoka si vydrhol ruky až po lakte. Vytrel si škarmry z očí, vysiakal nos, pošpáral mokkými maličkami v ušiach a opláchol si šiju. Celý čas vzdychal a sýčal cez zaťaté zuby – voda crčiacia z Dubových vrchov bola ľadová. Napokon sa vyzul a umyl si nohy. Našlapujúc na pobrežné kamene, aby si zase nezababral bosé chodidlá, vyšiel naspäť na lúku. Do sviežej trávy si rozprestrel *seccáde*. Modlitebný koberček už bol riadne obdrtý, takže výšivka s obrazcom výklenku nasmerovaného k Mekke sa dala ledva rozoznať. Hasan v duchu poprosil Boha o odpustenie a sľúbil, že keď sa vráti do Jágru, konečne si zaobstará nový.

Zatiaľ čo sa v pokľaku vnútorne pripravoval na spojenie s Allahom, ostatní muži sa taktiež umyli a rozprestrelí svoje koberčeky. Spoločná modlitba začala klaňaním sa.

„V mene Boha milostivého, súcitného!“ zarecitoval onbaši prvú súru. „Chvála Bohu, Pánovi tvorstva, Milostivému, Súcitnému, v moci ktorého je Súdny deň!“

Muži vedno padli na kolená, dotýkali sa čelami zeme a sústredene velebili Boha. Modlili sa hlavne za mladého veliteľa. Vedeli, že dnes bude Alahovu priazeň naozaj potrebovať.

Po sabahu sa chlapi v tichosti odobrali k rozdúchanému ohnisku. Hasan ešte hodnú chvíľu sedel na päťkách a mlčky rozjímal. Pri rolovaní *seccáde* však už aj jemu utiekli myšlienky k pozemským záležitostiam. Na raňajky si dá chlieb a syr. Žiadny *pilaf* ani *kebab*. Potom hrnček kávy. Poriadne silnej kávy. Muži už dali variť čerstvú vodu z prameňa nad táborom...

Akurát vstal, keď sa nad lúkou prehnalo chvejivé dunenie. Hasan vylakane švihol pohľadom k čadičovým skalám na severe. Žeby tí prekliati ďauri z Fileku porušili dohodu a rozhodli sa nečestne zaútočiť?

I ostatní muži sa nepokojne obzerali. Dokonca aj kresťanskí leňosi konečne vyliezli z pelechov, žmúřili okolo seba, rýchlo sa obúvali a siahali po zbraniach. Hasan sa už-už chcel rozbehnúť do stanu po pištoľ a šablú, keď sa zvuk čudne zlomil a on zrazu

STRÁŽCOVIA VARADÍNA

pochopil, že sa nechal oklamať ozvenou. V skutočnosti sa hrmenie kopýt blížilo z opačnej strany.

Obrátil zrak na juh.

Spoza hustej dúbravy v ohybe cesty galopom vyrazila početná skupina jazdcov. Hasan zbadal turbany a šišaky. Uľavilo sa mu, ale len na chvíľu. Vzápätí zazrel bunčuk ozdobený medvedími pazúrmí a pochopil, že týchto mužov neprivedla zvedavosť na jeho šermiarske umenie. Práve naopak – pricválali, aby mu jeho dnešné plány prekazili.

Jazdci spomalili. Kone to prijali s úľavou – pena na nozdrách a vlhko sa lesknúca srst' vypovedali o dlhej a namáhavej jazde. Tesne pred táborm sa družina rozťahla do širokého polkruhu. Päť tuctov ozbrojencov na statných koňoch budilo rešpekt. Mužov v tábore nebolo ani dvadsať. Nejedna ruka sa zatúlala k rukoväti šable či pažbe pištole.

Hasan vítal jazdcov s hrdo zdvihnutou hlavou. Pobledlé líca a nepokojné oči však prezrádzali, že nemá celkom pevnú pôdu pod nohami. Urobil krok vpred a odkašlal si.

„Irhan?“

Muž, ktorý pred ním zastavil koňa, sa od zvyšku jazdy odlišoval nielen honosnejšou zbrojou a oblečením – krúžková suknicca, *šišak* s drôteným závesom po obvode, kožušinou podšitý plášť, nohavice z kordovánu, safiánové čižmy – ale hlavne pyšným výrazom tváre. Dal by sa považovať za urodzeného bojovníka, možno dôstojníka sipáhiov, keby nevelil rôznorodej zberbe, ktorá viac než vojenský oddiel pripomínala bandu vyvrhelov.

„Prečo si prišiel?“ spýtal sa Hasan.

Vodca neodvetil. Zoskočil z koňa a rázne vykročil k Hasanovi. Čierne obočia mal nakrčené, ústa pod dlhými fúzmi zlostne skrivené a purpurová jazva na ľavom líci súperila so žilami na sluchách v rozčúlenom pulzovaní. V ruke zvieral krátky pružný bičík, ktorým ešte pred chvíľou netrpezlivo pobádal valacha.

„Počkaj, braček!“ natiahol k nemu onbaši ruku a zaspätkoval.

Irhan nezastal. Rozohnal sa a šľahol Hasana tak mocne, že hoci mladík zachytil bičík rýchlo pozdvihnutou ľavačkou, sila úderu ho zrazila na zadok.

JURAJ ČERVENÁK

Hasanovi družinníci sa mykli, zahučali nevôľou a siahli po zbraniach. Irhan prudko vzhladol od plaziaceho sa brata. Pištole sa zasekli za opaskami, šable znehybneli s čepeľami na tretinu tasenými z pošiev.

„Neopovázajte sa!“ zrúkol Irhan. „Chamrad' nevďačná! Zabudli ste na prísahu karačiovskej ode?! Aj na to, že odabašim som stále ja? Tento červ,“ ukázal bičikom na Hasana, „podlieha mojim rozkazom! Vzoprel sa im a vy ste sa k nemu pridali, takže na vás padá rovnaká vina! Dobre viete, že kto chce opustiť naše rady, musí sa vykúpiť. Inak je to dezercia, tak ako v riadnom vojsku, a za tú je kôl do riti!“

Nikto ani nemukol. Oči vystrašene liezli z jamôk a ruky sa ponáhľali preč od zbraní.

Irhan sa nadýchol. „Karačiovci nie sú ako ostatné martalovské ody,“ pokračoval už menej zlostne, no stále zvučne a ostro. „Vedeli ste to, už keď ste do družiny vstupovali. Disciplínu a oddanosť veliteľovi staviame nado všetko. Je to zákon! A zákony ody treba dodržiavať. Ak chcete žiť ako obyčajní zbojníci a štvanci, pridajte sa k prekliatym Vranovičovcom alebo choďte do Ostrihomu za smradľavými Idrizovcami. No tak? Kto chce zradiť Karačiovcov a pridať sa k inej ode?“

Muži v tábore klopili zraky. Dokonca aj jazdci, hoci boli v tejto chvíli na koni - doslova i metaforicky - sa radšej zdržali úšklabkov a posmeškov, aby na seba nepritiahli pozornosť podráždeného veliteľa.

Odabaši pokýval hlavou a pozrel na Hasana. Na mladíkovom zápästí navrel červený pruh.

„Sme jednej krvi,“ precedil Irhan cez zuby, „ale to neznamená, že si môžeš robiť, čo sa ti zachce. Dôrazne som ťa žiadal, aby si sa vzdal toho pochabého úmyslu. Najprv žiadal, potom prosil, nakoniec zakazoval. Ako do duba. Sklamal si ma, braček.“

„Sklamal?“ odsekol Hasan a rázne sa zdvihol. „Ak tu niekto sklamal, tak si to ty! Hneváš sa, pretože chcem urobiť to, na čo si ty dosiaľ nenašiel odvahu?!“

Irhan zúžil oči a jazva opäť začala hrozivo tepať. „Varujem ťa, Hasan...“

„Nevyhrážaj sa mi, braček!“ rozohňoval sa mládenec. „Oháňaš sa tu zákonmi ody. A čo *džakmarča*? Nie je to najvyššie naria-

STRÁŽCOVIA VARADÍNA

denie zo všetkých? Krvná pomsta je posvätná! Dokonca aj špinaví Idrizovci ju ctia! Ty však už tri roky nechávaš smrť otca bez odplaty!“

„Ty šteňa!“ vyprskol Irhan a znovu sa rozohnal. Tentoraz však bičiek nedopadol – odabašiho zápästie uviazlo v pohotovo nastavenej, prekvapivo pevnej Hasanovej dlani.

„Neopováž sa ma ešte raz udrieť,“ zasyčal mladší Karači. „Inak ti ten bičiek vezmem a pred všetkými ti vrátim výprask. Alah vie, že by si si ho zaslúžil. Za to, že otcov vrah stále stúpa po tvári sveta. Ty azda neškrípeš zubami, keď počuješ chýry o *veľkom turkobijcovi*, čo skolil *Storukébo Omara Karačiho*? Už dávno si mal jeho hlavu napichnúť na kôl, jeho príbuzných predať do otroctva a jeho brloh v Banských vrchoch zrovnať so zemou! Tri roky, Irhan! Tri roky si sa nezmohol na to, aby si krvou prašivého bezverca očistil otcovo meno! A teraz mi chceš navyše brániť v tom, aby som odčinil tvoje zlyhanie?“

Irhan si vykrútil ruku z Hasanových prstov a o krok cúvol. Chvíľu márne hľadal slová. Svaly na tvári sa mu vlnili, ako stískal čeluste.

„Ty tvrdohlavý somár!“ zvolal napokon. „Zanovitý, nepoučiteľný hlupák! Musíš mať namiesto mozgu kravské lajno, keď si myslíš, že môžeš zvíťaziť! Nechápeš, o čo tu ide? Snažím sa ťa zachrániť pred istou smrťou! Ten sukin syn kosí nepriateľské hlavy ako makovice! Zviedol už prinajmenšom tucet takýchto súbojov a z každého odišiel po vlastných. Premohol dokonca aj sečianskeho sandžakbega Karu Mehmeda. Najlepšiemu tureckému šermiarovi v pohraničí zrazil hlavu skôr, než k ušiam divákov doletelo prvé zacvendžanie mečov! A ty si myslíš, že ho porazíš?!“

Keď zmĺkli ozveny Irhanovho hlasu, odrážajúce sa od čadičového útesu, na lúke sa rozhostilo ticho. Hasan sa zamračene díval do bratovej tváre.

„Možno vyhrám, možno nie,“ prevravel napokon chrapľavo. „Na tom teraz nezáleží.“

„Akože nie? A na čom teda?“

„Aby sa v pohraničí vedelo, že synovia Omara Karačiho nechali otcovho vraha beztrestne chodiť po zemi. Prisahám pri Prorokovi, že urobím všetko pre to, aby som vrátil česť otcovej pa-

JURAJ ČERVENÁK

miatke, našej rodine i celej karačiovskej ode. A tebe radím - nestoj mi v ceste!“

Irhan sa prudko nadýchol, akoby sa chcel na brata opäť ostro oboriť, no zaváhal a zase vyfúkol.

„Ako myslíš,“ zašomral po chvíli. „Očividne nemá zmysel brániť ti. Napokon, v tejto chvíli už niet cesty späť. Keby sme odvolali súboj, oda by upadla do hanby.“

Hasan prekvapene zdvihol obočie. „Tak načo celé to divadlo?“

„Ešte sa ti nerozsvietilo, trubiroh? Chcel som ťa odhovoriť od účasti v súboji. Nie ho zrušiť.“

„Čože?“

„S ťauroom budem bojovať ja sám.“

To Hasana zaskočilo. Chvíľu nevedel, či sa má rozčúliť, alebo zmäknúť, napokon ale narovnal plecيا a pokrútil hlavou.

„Žiadne také. Pôjdem ja. Odkedy cválam s odou, zbieram bojové skúsenosti len pre tento deň. Nesnaž sa ma prehovoriť!“

Irhan Karači si sťažka vzdychol, pokrčil pleciami a pokynul svojim chlapom, že môžu konečne zosadnúť z koní.

„Podme si uvariť kávu,“ navrhol Hasanovi. „Nikdy v živote som tak nepotreboval hrnček dobrej, silnej kávy.“

V to isté ráno bol Kornel Báthory, kapitán hradu Drienov, nútený urobiť niečo, čo sa mu za iných okolností z duše priečilo.

Musel si kláknúť.

V spovednici to inak nešlo. Tam sa aj tá najpyšnejšia hlava musela skloniť v pokore.

„...a takisto som bral Božie meno nadarmo,“ súkal zo seba neochotne. „Kliat som, len sa tak od hradieb ozývalo. Nechcem sa vyhovárať, ale... keď človek velí vojenskej posádke, tak to hádam ani inak nejde. Sám viete, že chlapi v pevnosti nie sú žiadne dobre vychované slečinky z grófskeho fraucimóru...“

„Rozumiem,“ ozvalo sa z tieňa za drevenou mriežkou. „Pokračuj, syn môj.“

„Takisto zanedbávam modlitby. Ani na omše nechodím pravidelne...“

„To som si všimol.“

STRÁŽCOVIA VARADÍNA

„S tým súvisí opilstvo,“ nadviazal Báthory. „Občas si chlap po ťažkom dni potrebuje vypiť, a keď si osprostí hlavu chľastom, na večernú modlitbu si už nespomenie. Skôr mu chodia po rozume len ďalšie hriechy. Keď už sme pri tom – od poslednej spovede som päťkrát... nie, vlastne šesťkrát, keď rátam aj včerajší večer... takže šesťkrát som sa nemanželsky spustil s krčmárovou Ildikó. Ale bolo to s vedomím jej otca. Ten vydriduch odo mňa dokonca pýtal zlatku za jej... *prítulnosť*. Tak to nazval, kupliar starý. Povedal som mu, že keď nabudúce vtrhnú do dediny martalovci alebo hajdúsi, jeho jediného nepustím do hradu a s protiútokom počkám, kým mu nevypália krčmu. Ten mamlas sa tak zľakol...“

„Kornélius,“ prerušil ho kňaz, zahmýril sa na lavici a naklonil sa k mriežke. „Kornélius, Kornélius...“

„Velebný pán?“ zdvihol Báthory zrak a pozrel do vyziabnutej, vráskami zbrázdenej tváre. Na svete boli len dvaja ľudia, ktorí ho nazývali celým krstným menom. Jeho rodný otec a otec Martin. Obaja to robievali vtedy, keď ho chceli za niečo pokarhať.

„Chválim ťa za priznanie všetkých napáchaných hriechov,“ začal Martin z opačného konca. „Hoci, pravdu povediac, bol by som rád, keby si nechodil na spoveď len keď sa chystáš do boja či na duel... Ale chcem sa ťa spýtať na niečo iné. Isto vieš, čoho sa tá otázka týka.“

Báthory sa zhlboka nadýchol a zvesil hlavu. Dlhý plavý vrkoč, spletený z pruhu vlasov na temene inak vyholenej hlavy, mu sklzol do tváre.

„Pravdaže viem. A odpoveď je stále rovnaká.“

„Takže si ten list nenapísal. Prečo?“

„Aj na to vám odpoviem to isté, čo naposledy. Nevieam.“

„Ale vieš.“

„Tak dobre,“ precedil Báthory cez zuby už trochu podráždené. „Pretože som nenašiel odvahu. Áno, priznávam, som zbabelec...“

„V iných záležitostiach ti ale statočnosť nechýba. Keď ti kapitanát nakáže vyraziť na juh a rúbať tam nepriateľov hlava-nehlava, bez otáľania skočíš do sedla. Takisto som počul, ako ti svietia oči, keď ti nejaký mohamedánsky horenos pošle výzvu na súboj...“

JURAJ ČERVENÁK

„Nuž hej, ale ten list... to je niečo iné. Na ten sa asi nikdy neosmelím.“

„Ale osmelíš, Kornélius. Jedného dňa to budeš musieť urobiť. Viem, že otec ti stále píše, niekedy aj tri listy ročne. Nezanevrel na teba.“

„Bodaj by aj, veď mu každý rok posielam päťdesiat zlatých. Poctivých uhorských...“

„Myslíš, že sú mu peniaze prednejšie ako synovo slovo? Mám mu napísať namiesto teba? Poslať mu tvoje pozdravy? Jemu... a tvojmu synovi?“

„To by bola ešte väčšia zbabelosť ako úplné mlčanie.“

„Pravda. Ale bol by to prvý krok. Potom by si im hádam napísal sám. A napokon by si možno dostal rozum a zašiel domov. Je to tvoja rodina, Kornélius. Kedy si svojich blízkych videl naposledy? Na matkinom pohrebe?“

„Uhm.“

„A to už je... koľko? Sedem rokov?“

„V septembri bude osem.“

„Osem rokov si nevidel otca, brata a vlastného syna.“ Otec Martin pokýval prešedivenou hlavou. „Toto je tvoj najväčší hriech, Kornélius. Rozmýšľam, či si ho vôbec plánoval spomenúť. Rodina je svätá. Je to jeden z najcennejších Božích darov. Povedz, prečo sa jej vlastne strániš? Je to kvôli synovi? Pripomína ti neblahé okolnosti, za ktorých prišiel na svet?“

Báthory sa ošil. „Možno.“

„Ale ten chlapec za to predsa nemôže. Je nevinný. Čistá duša. A ty ho trestáš za niečo, čo neurobil.“

„Netrestám, ja len...“

„Neodvrávaj mi, Kornélius! Snažím sa ti otvoriť oči. Hrubo si zanedbal rodinu. Tvoj syn vyrastá bez otca. Som si istý, že sa oňho dedo stará príkladne, ale rodného otca mu nikdy nenahradí. Matku to chlapča stratilo ešte ako nemluvňa, Božiu vôľu nezmeníme, ale otca... otca si mu vzal ty sám.“

„Budem už musieť ísť,“ zahundral zrazu Báthory a zaštrkotal krúžkovým brnením, ktoré mal natiahnuté pod koženým kabátom s krátkymi rukávami. „Aby na mňa tá handrová hlava nemusela čakať.“

STRÁŽCOVIA VARADÍNA

„Teraz z teba vraví vzdor, Kornélius. A práve v okamihu, keď treba byť pokorný a úprimne ľutovať hriechy! Žiaľ, za týchto okolností ti nemôžem dať rozhrešenie.“

„Keď nemôžete, nemôžete,“ zašomral Báthory a vstal.

„Len tak nad tým mávneš rukou? Pamätaj, že dnešok môže byť tvoj posledný deň...“

„To sotva. Nemienim zomrieť pod martalovskou šablou.“

Dvierka na spovednici sa otvorili a z tieňa sa vynorila šlachovitá, vysoká postava v tmavom háve.

„Vybral si si zlý čas na pýchu a tvrdohlavosť, Kornélius.“

„Už som raz taký,“ mykol Báthory plecami. „Iný nebudem.“

„Ak sa Hospodin rozhodne, že ťa treba zmeniť, nejako to už zariadi. Koleduješ si o príučku, ktorá tvoju hrdosť zlomí.“

Kapitán si vzdychol. „Keď už nie rozhrešenie, čo tak aspoň požehnanie, otče? A keď nie mňa, požehnaj te aspoň môj meč.“

Otec Martin pokrútil hlavou. Nebolo to však odmietavé gesto, len vyjadrenie bezmocnosti nad Báthoryho povahou.

„Dobre teda,“ zafučal. „Ale len preto, že aj Bohu sú milé tvoje víťazstvá nad pohanskou chamradou.“ Zo širokého rukáva sa vystrčila kostnatá ruka a načrtla do vzduchu kríž. „Choď teda v mene Božom. Nech ťa chráni Otec, Syn i Duch Svätý. Amen.“

„Amen...“

Pred kostolom ho pichlo do očí ostré svetlo. Slnko sa práve odlepilo od Mačacej, stuhnutého lávového prúdu na východnom obzore, vrúbilo zlatom tmavé veže na kopci a pomaly rozháňalo tieň v uličkách podhradia. Kornel si nasadil klobúk, zatienil oči širokou krepkou, rozhlíadal sa... a prekvapene pretiahol tvár.

Malé námestie bolo plné ľudí. Po rannej omši sa Drienovčania nerozišli domov. Pohľady visiace na Báthorym jasne vypovedali, čo je dôvodom ich zdržania.

Kapitán mierne zaváhal, ale potom narovnal plecia a zišiel po krátkom schodisku. Dav sa pred ním rozostúpil ako Červené more pred Mojžišom. Báthory, trochu v rozpakoch, kráčal tou živou uličkou. Dedinčania sa za ním otáčali s takmer nábožnými výrazmi na tvárach.

JURAJ ČERVENÁK

„Nech pri vás stojí Všemohúci, pán rytier!“

„Dajte tomu bezbožnému lotrovi nažrať poctivého kresťanského železa!“

„Vráťte sa nám v zdraví!“

„Budeme sa za vás úpenlivo modliť!“

„Hej, kapitán, včera som vyťal v lese mladú borovicu, bola by na kôl pre mohamedánsku hlavu! Stačí povedať a ohoblujem ju, zastrúham a zatlačím do zeme pred hradnou bránou!“

Ako inak, stála tam aj Ildikó a zmáčala si kyprý výstrih slzami. Ponad jej plece sa na Kornela mračil krčmár – hrdina-nehrdina, bol mu dlhý za *prítulnosť* jeho dcéry. Báthory im venoval len krátky pohľad – vzápätí sa mu z druhej strany nahrnul do cesty korpulentný muž v drahej, kožušinou podšitej mentieke, ktorú vystavoval na obdiv aj napriek nefalšovane letnému počasiu.

„Kapitán, dovoľte mne a niekoľkým urodzeným pánom sprevádzať vás na kolbište. Neodpustíme si, ak nám ujde príležitosť vidieť čosi také na vlastné oči...“

„Nie, pán richtár,“ pokrútil Báthory hlavou a vymanil si plece z mužovej spotenej ruky. „Už som vám raz vysvetlil, že to nie je možné. Wesselényi povolil súboj len pod podmienkou, že sprievod každého účastníka nepresiahne dva tucty mužov. Ja sám som to vyzývateľovi potvrdil čestným slovom.“

„To samozrejme chápem, ale možno sa s tým dá dačo urobiť,“ naliehal richtár a obrátil pohľad ku skupine jazdcov, čakajúcich na kraji námestia. „Keby ste svojich strelcov ukryli v lese...“

„Veď to aj urobím. Nie som naivný. No aj tak budú divákmi len moji ozbrojenci, pripravení v ktorejkoľvek chvíli odvetiť na prípadný útok. Rozumejte, môj sok je martalovec. Z tých vystane hocijaká podlosť. Musím predsa dbať o vaše bezpečie. Keby sa vám niečo stalo, zodpovednosť padne na moju hlavu.“

Drienovský starosta prižmúril oči, či nezazrie pod Báthoryho fúzmi aspoň letný úsmev, lebo sa mu zdalo, že sa ho veliteľ hradu snaží rečami o nebezpečí len obalamutiť. Kapitán sa však tváril smrteľne vážne.

„Nuž teda... keď nie, tak nie,“ vzdychol si richtár odovzdane. „Tak nech teda Pán Boh vedie vašu ruku. A svätý Juraj, váš patrón, nech vám dopraje ďalšie víťazstvo.“

STRÁŽCOVIA VARADÍNA

„Vďaka. Sľubujem, že sa o výsledku súboja dozviete ako prvý.“
Báthory sa konečne predral zhromaždením k svojim mužom, ktorí sa už netrpezlivo hniezdili v sedlách.

„Dnes ste sa spovedali akosi dlho, kapitán,“ uškrnul sa poručík Horváth a podal Báthorymu bandalír s dvoma pištoľami v kožených pútkach a rapierom v pošve na opasníku. Kornel si ho hneď prevesil krížom cez hrud' a prevzal od poddôstojníka uzdu svojho koňa. V sedle sa ocitol jediným skokom, hoci v poslednej dobe nejedol práve striedmo a opasok si od vlani musel povoliť o dve dierky.

„Čertovsky dlho,“ zašomral. „Dusil ma tam ako tetova na víne. Kolená ma z kľakadla bolia tak, že budem musieť šermovať po sediačky.“

Poručík sa zachechtal. „Zase tá stará pesnička o zanedbanej rodine a liste otcovi?“

„Furt dookola. Poďme, nech nemeškáme.“

Horváth dal znamenie družine. Husári v blýskavých kyrysoch i ľahkoodení strelci s dlhými ručnicami na chrbtoch a širokými bandalírmi križujúcimi prsia vedno popchli kone. Doposiaľ ovisnuté zástavy s erbmi Drienova – žltý kvet na čiernom kameni – a Báthoryovcov – tri belostné tesáky v krvavočervenom poli otočenom drakom Rádu sv. Juraja – zaplieskali mužom nad hlavami. Dav sa hrnul za jazdcami až na kraj dediny. Povzbudivé výkriky zneli na pozadí drmolných modlitieb. Nejedna slečna mávala mokrým šnuptichlíkom.

Ozbrojenci nechali podhradie za sebou, minuli aj čierne kamenné pole a otľený čadičový vodopád, z ktorého šesťbokých úlomkov bol postavený samotný hrad, a zamierili po ceste na juh.

Báthory sa celou cestou mračil ako hrom do duba.

Zrúcanina Šalgova sa týčila na strmom sopečnom kopci púhe dve míle od Drienova.

Kedysi i táto pevnosť hrdo strážila cestu, čo viedla Dubovými vrchmi na juh, do Jágru či Vacova na Dunaji. Lenže potom prišla ničivá pätnásťročná vojna s Turkom. Prefíkaní pohania obsadili hrad bez jediného výstrelu – vzali obyčajné sudy, natreli ich

JURAJ ČERVENÁK

načierno a pripevnili k vozom tak, že ich obrancovia v hmlistom počasí považovali za dobývacie mažiare a radšej sa hneď vzdali. Niekoľko rokov sa potom nad pevnosťou ligotal pozlátený polmesiac. Keď v roku 1593 prišlo oslobodenie, Turci sa síce stiahli bez odporu, ale pred odchodom sa rozhodli tvrdzu zničiť. Vyteperili artilériu na neďaleký Bosorácky vrch a odtiaľ hrad rozstrelali na cimpr-campr. Zostal v takom žalostnom stave, že jeho dedičia sa už neunúvali s obnovou.

Keď Báthory vyberal miesto na súboj – ako vyzvaný mal na to právo – najprv sa v ňom ozval romantik: napadlo mu, že by sa mohli biť priamo hore v ruinách. Lenže vzápätí si uvedomil to, čo zaňho trefne vyjadril Horváth: „V tých bodľáčim a trnám zarastených rozvalinách si polámete čongále skôr, než čepele zvlaží prvá krv!“ A tak Kornel zvolil menej malebnú, ale určite vhodnejšiu lúku v údolí.

V skutočnosti nebola malebná vôbec. Akonáhle sa jazdci vynorili zo šerej dubiny, do nosov ich udrel nepríjemný zápach. Po jeho zdroji nemuseli pátrať.

Na lúke sa z hlavnej cesty odrážala hradská, stúpajúca v serpentínach až k rozborenej bráne Šalgova. Uprostred rázcestia bol do udupanej hliny vsadený vysoký kôl s kolesom navrchu. Spomedzi lúčov bezvládne viseli polámané, popálené, vranami ozobané a inak zohavené ľudské údy.

Báthoryho to samozrejme neprekvapilo. Mŕtvolu dal na kôl vystaviť on sám. Takisto na jeho príkaz bola ku kolu pribitá ceduľa s nápisom:

KTO TADIALTO SO ZLÝM ÚMYSLOM PRICHÁDZA,
TEN BUDE SPOLOČNÍKOM KRKAFCOV
NA VRCHU TOHTO KOLA.

Kým ceduľa už bola riadne ošľahaná živlami, nebožtík vyzeral relatívne čerstvo. Báthory sa staral, aby pravidelne dodávali nových. O kandidátov na koleso nebola v pohraničí núdza.

„Do šľaka, už riadne rozvoniava,“ pokrčil Horváth nosom, zadŕhal, naklonil sa v sedle a hlučne si odplul.

„Preto som ten kôl nedal vztýčiť na kraji dediny,“ opáčil Báthory.